Spis treści

Spis map XI

Wstęp XIII

1. Ujęcia stosunków międzynarodowych 1
Stosunki międzynarodowe w życiu codziennym 1
Myślenie teoretyczne 3
Formułowanie odpowiedzi 4
Historia 5
Filozofia 6
Behawioryzm 9
Ujęcia alternatywne 10
Scalanie odpowiedzi 12
Podsumowanie: Zrozumieć stosunki międzynarodowe 14
Co dalej? 15

2. Kontekst historyczny współczesnych stosunków międzynarodowych 17
Świat przedwestfalski 18
Grecja i system interakcji miasf-państw 18
Rzym: rządzenie'cesarstwem 18
Wieki średnie: centralizacja i decentralizacja 20
Późne wieki średnie: rozwijanie sieci transnarodowych 22
Powstanie systemu westfalskiego 25
Europa w XIX wieku 28
Wynik rewolucji: podstawowe zasady 28
Pokój u podstaw systemu europejskiego 29
Równowaga sił 32
Załamanie: umacnianie się sojuszy 34
Lata międzywojenne i II wojna światowa 36
Zimna wojna 39
Źródła zimnej wojny 39
Zimna wojna jako seria konfrontacji 43
Zimna wojna jako długi pokój 50
Era postzimnowojenna 51
Podsumowanie: Uczyć się z historii 55

3. Konkurencyjne perspektywy. Jak myśleć teoretycznie o stosunkach międzynarodowych 57
Myślenie teoretyczne 57
Teoria i poziomy analizy 61
Liberalizm i neoliberalizm instytucjonalny 64
Realizm i neorealizm 68
Perspektywa radykalna 73
Konstruktywizm 77
Teoria w działaniu: analiza wojny w Zatoce w roku 1991 oraz wojny w Iraku w roku 2003 78
Podsumowanie: Widzieć świat przez pryzmat teorii 83

4. System międzynarodowy 85
Pojęcie systemu 85
System międzynarodowy według liberałów 86
System międzynarodowy według realistów 88
Polaryzacja 88
Stratyfikacja 93
Jak zmienia się system międzynarodowy 95
System międzynarodowy według radykałów 97
Zalety i wady systemu międzynarodowego jako poziomu analizy 99
Podsumowanie: Od systemu międzynarodowego do państwa 101

5. Państwo 103
Państwo i naród 103
Alternatywne koncepcje państwa 106
Państwo w ujęciu liberalnym 107
Państwo w ujęciu realistycznym 108
Państwo w ujęciu radykalnym 109
Porównanie liberalnego, realistycznego i radykalnego ujęcia państwa . 109
Istota siły państwa 110
Naturalne źródła siły 111
Materialne źródła siły 113
Niematerialne źródła siły 113
Wykorzystanie siły państwa 115
Sztuka dyplomacji 116
Ekonomiczne środki polityki 118
Użycie siły 121
Teoria gier 122
Modele procesu decyzyjnego w polityce zagranicznej 124
Model racjonalny 125
Model biurokratyczno-organizacyjny 127
Model pluralistyczny 129
Wyzwania dla państwa 131
Globalizacja 131
Ruchy transnarodowe 132

Ruchy etnonarodowe 133
Podsumowanie: Państwo i stojące przed nim wyzwania 136

6. Jednostka 139
Elity polityki zagranicznej: jednostki, które coś znaczą 139
Wpływ elit: uwarunkowania zewnętrzne 141
Wpływ elit: czynnik osobowościowy 143
Samodzielne podejmowanie decyzji 145
Mechanizmy przetwarzania informacji 147
Osoby prywatne 150
Opinia publiczna 154
Elity i masy: cechy wspólne 154
Wpływ opinii publicznej na elity 156
Działania masowe podejmowane przez społeczeństwa pozbawione przywódcy 158
Podsumowanie: Ile znaczą jednostki? 159

7. Organizacje międzyrządowe, organizacje pozarządowe i prawo międzynarodowe 163
Organizacje międzyrządowe 163
Powstanie organizacji międzyrządowych 163
Role organizacji międzyrządowych 167
Organizacja Narodów Zjednoczonych 170
Organizacje pozarządowe 185
Wzrost znaczenia i wpływów organizacji pozarządowych 187
Funkcje i role organizacji pozarządowych 188
Granice wpływów organizacji pozarządowych 192
Prawo międzynarodowe 193
Prawo międzynarodowe i jego funkcje 193
Źródła prawa międzynarodowego 194
Egzekwowanie prawa międzynarodowego 196
Realistyczne spojrzenie na organizacje i prawo międzynarodowe 198
Radykalne spojrzenie na organizacje i prawo międzynarodowe 200
Podsumowanie: Jakie znaczenie mają organizacje międzyrządowe, pozarządowe i prawo międzynarodowe? 201

8. Wojna i konflikt 205
Przyczyny wojen 206
Jednostka: interpretacja realistyczna i liberalna 207
Państwo i społeczeństwo: interpretacja liberalna i radykalna 208
System międzynarodowy: interpretacja realistyczna i radykalna . . . 210
Przypadek Jugosławii 212
Zmieniający się charakter prowadzenia działań wojennych i jego instrumenty 217
Wojna totalna 217
Wojna ograniczona 219

Wojna domowa 220
Wojna asymetryczna 221
Terroryzm 222
Tradycja wojen sprawiedliwych 226
Podejścia do radzenia sobie z brakiem bezpieczeństwa 228
Podejścia liberalne: bezpieczeństwo zbiorowe oraz kontrola zbrojeń i rozbrojenie 228
Podejścia realistyczne: równowaga sił i odstraszanie 235
Inne zagrożenia dla bezpieczeństwa międzynarodowego 240
Podsumowanie: Bezpieczeństwo międzynarodowe - stare i nowe 241

9. Międzynarodowa ekonomia polityczna 245
Rywalizujące podejścia teoretyczne 247
Realizm: statyzm lub merkantylizm 247
Liberalizm ekonomiczny 250
Radykalizm: alternatywa marksistowska i zależności 251
Najważniejsze założenia ekonomii liberalnej 254
Siła, konkurencja i rozwój w międzynarodowej ekonomii politycznej . . 256
Luka rozwojowa: liberalizm kontra radykalizm 256
Rywalizujące bloki handlowe: liberalizm kontra statyzm 262
Rola instytucji w rozwiązywaniu problemów siły, konkurencji i rozwoju . 270
Instytucje powstałe w Bretton Woods 270
Wielonarodowe korporacje: stymulacja rozwoju czy instrumenty wyzysku? 279
Organizacje pozarządowe: nowi aktorzy na scenie międzynarodowej ekonomii politycznej 282
Podsumowanie: Zbieżność i rozbieżność gospodarcza 284

10. Zagadnienia globalizacji 289
Zdrowie i choroba - ochrona życia we wspólnotach 290
AIDS jako zagadnienie globalizacji 291
Nie tylko AIDS 295
Podejście teoretyczne 296
Środowisko naturalne - ochrona przestrzeni we wspólnotach globalnych . 297
Perspektywy koncepcyjne 297
Zagadnienia ludnościowe 299
Kwestia zasobów naturalnych 302
Zanieczyszczenie 304
Ekologiczne organizacje pozarządowe w działaniu 309
Podejście teoretyczne 310
Prawa człowieka - ochrona ludzkiej godności 314
Określanie praw człowieka i tworzenie ich systemu 314
System praw człowieka w praktyce 317
Inni aktorzy działający na rzecz przestrzegania praw człowieka . . . 321
Prawa kobiet jako prawa człowieka: globalizacja praw kobiet . . . 322

Znaczenie zagadnień globalizacji 327
Czy zagadnienia globalizacji prowadzą do globalnego zarządzania? . . . 331
Podsumowanie: Zmieniając ciebie 333

Słowniczek 337

Indeks nazwisk 345

Indeks geograficzny 349

Indeks organizacji i stowarzyszeń 355